

Heikki Honkola (toim.)

Koulunkäyntiä Taimelassa 130 vuotta

Koulunkäyntiä Taimelassa 130 vuotta

Kiitokset

”Ei niin pahaa, ettei jotain hyvääkin”, toteaa vanha sanonta. Se paha oli kohdallani sairastuminen Parkinsonin tautiin. Kaikkinensa ikävää, mutta nyt voin sanoa: ilman tuota ei-toivottua vierasta ei tämä kirja olisi voinut toteutua. Sairaslomalla ja ennenaikaisella eläkkeellä olen voinut päivittäisten voimieni mukaan sukeltaa yhä syvemmälle Taimelan koulun - työhistoriani tärkeimmän paikan – menneisyyteen.

Kansalliskirjaston avaama suomalaisten sanomalehtien digikirjasto tarjosi runsaasti uutta, ennen käyttämätöntä lähdemateriaalia kattaen koko koulun alkuhistorian vuoteen 1939 saakka. Alajärven arkistovastaavat päästivät minut selaamaan vanhoja papereita Korona-pandemiasta huolimatta. Sain käyttööni erinomaisia valokuvia Kari Sipilältä (Lehtimäki), Pentti Vanhahongolta (Honkajoki), Armi Heikkiseltä (Tampere), Maija Vähämäeltä (Ähtäri), sekä Kempeleen historian Facebook-ryhmästä. Opettaja Elli Kantolan kuva-albumia sain skannata Soinissa vuosia sitten. Sosiaalisen median kautta sain arvokasta lisätietoa monista valokuvista. Opettaja Marjatta Tammisalo avusti oikoluvussa.

Kaikille tätä kirjaprojektia avustaneille suuret kiitokset!

Erityiskiitokset Taimelan koulun rehtori Kirsti Joensuulle kannustavasta suhtautumisesta kirjan tekoon ja Kuortaneen Säästöpankkisäätiölle rahallista tuesta kirjan valmistamiseen.

Heikki Honkola

Heikki Honkola (Toim.)

KOULUNKÄYNTIÄ TAIMELASSA

130 VUOTTA

”Kestävin eväin maailmalle meidän koulusta”

© 2022 Heikki Honkola

Kannen suunnittelu: Heikki Honkola

Sisuksen taitto: Heikki Honkola

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-6680-4

Sisällysluettelo

1. OMAN KANSAKOULUN PERUSTAMINEN LEHTIMÄELLE	9
Koulun rakennuspaikka	11
2. KANSAKOULURAKENNUS VALMISTUU, OPETTAJA HONKO (1891–96)	12
3. MISTÄ PÄTEVIÄ OPETTAJIA? ASP, HEIMO, TURTOLA (1896–1902)	18
"Taimela"-nimestä	20
4. KATOVUOSIA JA RAITTIUSOPETUSTA; OPETTAJA SEPPÄLÄ (1902–07)	22
Ensimmäinen luokkakuva	26
Opettajan voimat ehtyvät	28
5. KOULU JA KOTI YHTEISTYÖHÖN; OPETTAJA PULKKINEN (1907–1913)	30
6. VIERTO "KOULUMESTARIKSI"	37
7. LYYLI PAAVO-KALLIOSTA KOULUN "HENGETÄR"	40
Vierro sodassa	42
Vapaussodan jälkeen	43
8. KOULU KASVAA. KOSKISTEN AIKA (1925–1938)	46
Koulu juhli, vanha opettaja kunniavieraana	47
Lyyli Flinkman eläkkeelle	52
9. SODAN VARJO KOULUNKIN YLLÄ (1939–1945)	54
Talvisota "tuli kouluun"	55
Välirauha ja jatkosota	56
Lehtimäelle oma opettajayhdistys	59
10. TAIMELAN KOULUN 60-VUOTISJUHLA	60
11. OPPILASTUNGOSTA JA UUSIA TUULIA (1951–1960)	62
Uudet ajat – uudet tarpeet	67

12. UUDEN KOULUN VIHKimINEN (1961)	68
13. KANSALAISKOULU JA KESKIKOULU	72
14. PERUSKOULU	75
Ystävyysskoulu	78
Koulun tapahtumia videolle	81
Peruskoulun opetussuunnitelma kehittämisen kohteena	82
Epävarmuutta vuosituhaten vaihtuessa	85
Kyläkoulujen oppilaat Taimelaan.....	86
Taimelan henki.	88
Uusi "Uljas" Taimela	93
Yläluokat pois	95
Alakoulu jatkaa perinteitä	96
Yhteenvetoa	96
15. TAIMELA TÄNÄÄN	98
Taimela tänään - välähdyksiä Taimelan nykyhetkistä	98
Korona kurittaa.....	100
Eskarit ja Viskarit	102
Vanhempainyhdistys	103
Antti Maasalo: Palloleikki	105
Taimelan koulu - yhdessä oppimisen iloa	107

1. OMAN KANSAKOULUN PERUSTAMINEN LEHTIMÄELLE

Harvaksen toiminut **rippikoulu** oli 1800-luvun alussa Lehtimäen ainut opinahjo. Lukuoppia oli vaikea saada, kunnes vuosisadan puolivälissä alkoi toimia **kiertokoulu**. Se ei kuitenkaan kovin hyvin ottanut tulta alleen; suurin este olivat kotien ennakkoluulot ja vanhakantaiset asenteet. Vanhemmat eivät halunneet laittaa lapsiaan kouluun. Pelättiin, että koulu tekee lapset laiskoiksi, eikä heistä sitten enää ole apua kodin monissa töissä. Kirjaviisauden huhuttiin jopa vieroittavan lasta kristinopista.

- "Täällä ollaan kyllä sivilisaation pohjalla", puuskahti turhautumisensa **Carl Gustaf Grönberg**, seurakunnan saarnaaja. "Lisäksi köyhyys on niin vallitsevaa, että lapsilta puuttuu vaatteita ja ruokaa", kirjoitti hän lehteen.¹

Näissä oloissa jatkui sitten kiertokoulu vaihtelevalla menestyksellä kolmatkymmentä vuotta. Opettajina toimivat n.1850-60 räätäli **Heikki Lindroos**, v:sta 1864 ensimmäinen vakituinen koulumestari **Johan Lund**, **Iisakki Ojala**, lukkari **Ville Suokko** (apulaisena myös Niilo Kivinen), 1888-92 **Jaakko Yliaho**, 1892-94 **Johannes Pukkinen**, 1895 **Matti Os-kari Salonen** ja v:sta 1895 **Juho Nieminen**.

Aina välillä nosti joku paikkakunnalle muuttanut tuore pappi kuntakokouksessa esiin ajatuksen kansakoulusta, mutta aina kuntakokous yksimielisesti, "ukot" etunenässä, sen torppasi. Yksi "ukoista" oli **Taavetti Vuorela**, iso ja lujapiirteinen mies, jonka päättävästi lausumaa mielipidettä kuunneltiin.

¹ Tidskrift utg. av Pedagog. föreningen i Finland, 1.1.1868, n:ro 6, s. 67
Kirjan vanhat pappien valokuvat Herman Arolan kirjasta: Lehtimäen asukkaita.

"Pernales, millä ne kaikki maksetaan!" tapasi hän tiukeasti kysäistä, kun uusista kustannuksista oli kysymys.² Kansakoulua hän vastusti viimeisiin elinvuosiinsa saakka, kunnes lopulta myönsi että *"oppi ja taito on sentään hyvä olemassa työmiehelläkin"*.

Vuonna 1890 kouluasiaa nosti esille mm. kappalainen **Johan Fredrik Olin** (myöh. Viluksela). Helmikuun 19. päiväksi 1891 määräsi korkea-arvoinen Vaasan läänin **kuvernööri Alexander Järnefelt** (oik.) Lehtimäelle kuntakokouksen kansakoulun perustamiseksi. Hän osallistui itsekin kokoukseen. Kokousta edeltävänä päivänä vieraili hän vielä Soinissa keskustelemassa mm. 1890 siellä aloittaneen uuden kansakoulun kuulumisista, ehkä mukaan otettaviksi terveisiksi lehtimäkeläisiäkin varten.

Mattisen kestikievarissa pidetyssä kokouksessa kuvernööri tervehdysten jälkeen käytti vakuuttavan puheenvuoron; hän selitti kokousväelle *"kaiken opin suurta hyötyä ja kuinka luotettavin ja tuottavin on se pääoma, mikä kansalla on opissa ja sivistyksessä"*. Kuvernööri toivoi, että *"Lehtimäen kunta, huolimatta aineellisista vastuista, näyttäisi käsittävängsä kaiken henkisen työn suurta arvoa perustamalla kansakoulun kuntaan"*. Lupasi vielä puoltaa rahallista tukea hankkeelle. Ja opettajan palkkaukseenhan oli tulossa valtiolta rahaa.

Pohjustuksen jälkeen kokousväki nyökkäili ja totesi että *"olisihan se suotavaa, että kansakoulu Lehtimäenkin kuntaan perustettaisiin"*. Yksikään äänivaltainen kuntalainen ei noussut ehdotusta vastustamaan. Muutamat koettivat kyllä lykätä koulun perustamista kolmella vuodella, mutta ilman riittävää kannatusta.

² Pohjalainen, 2.8.1892, n:ro 62, s. 2.
Kuvernööri Järnefeltin kuva: Wikipedia

19.11.2021 juhlittiin 130-vuoden ikäistä Taimelan koulua Lehtimäen nuorisoseuralla. Koronapandemian takia juhla toteutettiin turvallisesti, erityisjärjestelyin.

Oppilaat esiintyivät laulaen ja runoja lausuen, sekä tanssien lumoavassa ”Muilusenpurolla” –esityksessä, jonka olivat ohjanneet entiset koulun oppilaat, taiteen maisterit Malla Koivula ja Elina Hauta-aho.

Rehtori Kirsti Joensuu kertoi koulusta ja sen menneisyydestä lämpimin sanoin. Oppilasjuontajat Emilia Toivola, Lulu Kärki, Milka Leppäkangas ja Miia Sorvali haastattelivat taiteilija Antti Maasaloa, joka oli rakentanut juhluvuoden kunniaksi koulun seinälle ”Palloleikki” –reliefin, sekä opettaja Heikki Honkolaa, joka oli valmistanut kouluhistoriikin videomuotoon.

13-minuuttiseen videoon hän sai mahtumaan vain pinta-raapaisun koulun värikkästä historiasta. Siksi historiikki päätettiin julkaista myös tämän kirjan muodossa.

ISBN 9789528066804

Kirjaprojektia tuki:

Kuortaneen
Säästöpankkisäätiö